

Komparacija aktera i procesa (2)

University of Montenegro

Akteri i procesi

- Političke partije
- Partijski sistemi
- **Interesna udruženja**
- **Regije**
- **Društveni pokreti**
- Politička kultura
- Politička participacija
- Politička komunikacija

University of Montenegro

Interesna udruženja

- Posmatranje samo formalnih institucija i aktera nedovoljno da bi se razumio politički proces
- Razlikovanje interesnih grupa i grupa za pritisak – različite definicije i podjele
- *The Process of Government*, 1908. Bentley – pometnja zbog uočavanja kako korporacije utiču na politiku
- Pojava interesnih grupa usko povezana sa pojavom kapitalističkog načina proizvodnje
- Bihevioralna revolucija – kao drugi podsticaj
- Porast broja profesionalnih lobista

Interesna udruženja

- Pokušaji definicija:
  - Udruženja koja iznose zahtjeve drugim grupama u društvu (Bentli i Truman)
  - Organizacije čiji članovi apeluju na vlast, ali ne učestvuju na izborima (Wilson)
  - Organizacije čija je funkcija predstavljanje interesa (Almond)

Interesna udruženja

- Ima li smisla pod isti pojam podvesti organizacije koje se bore za privatni profit i one koje se bave ostvarivanjem javnog dobra?
- Kako ih razlikovati?
- Izraz „javni interes“ je veoma rastegljiv

Interesna udruženja

- Teorija:
  - Republikansko stajalište
    - Ruso – opasnost za demokratiju jer preovladavaju pojedinačni interesi, tako da politika ne može da izrazi opštu volju naroda
  - Liberalno stajalište
    - Tokvil – interesna udruženja su izvor slobode – svi imaju pravo na udruživanje,
  - Korporativističko stajalište
    - Šmiter – interesna udruženja se ne mogu isključiti iz političkog života – strah od slobodnog takmičenja jer će jači prevladati – neokorporativizam da se pobjegne od tradicije fašizma – propisi kao rješenje da se postigne balans

Interesna udruženja

- Logika kolektivne akcije – Menkur Olson
- Zašto bi racionalni pojedinci plaćali članarinu sindikatu ako će poboljšanje položaja radnika da koristi i onima koji plaćaju i onima koji ne plaćaju?
- Ako pojedinac istupi sindikat neće oslabiti
- Problemi teorije racionalnog izbora

Nova tipologija

- Interesne grupe:
  - Za politički razmjenu
  - Za konfliktnu politiku
  - Za privatne interese
  - Za direktno lobiranje

Regije

- U većini država regija je teritorijalno i funkcionalno sporno područje
- Regije postoje kao teritorijalni entiteti koji se razlikuju od nacionalne države i lokalne samouprave, a čine političke, ekonomske, kulturne i upravne prostore
- Regionalizam – politička mobilizacija pojedinaca na osnovu njihovih pojedinačnih interesa

Regije

- Modernizacijska paradigma – regije treba integrisati i apsorbovati u maticu – ali regije pružaju otpor
- Regije su i posebni kulturni prostori sa posebnim vrijednosnim sistemima i identitetima
- Odnos prema autonomističkim i secesionističkim pokretima

Regije

- Pojava regionalnih partija
  - Demokratizacija
  - Artikulacije lokalnih i regionalnih interesa
- Uloga regionalnih partija u nacionalnim partijskim sistemima
- Regionalizam i federalizam – institucionalizacija nivoa

Društveni pokreti

- Važan akter moderne politike
- Elementi definicije:
  - Grupa ljudi sa konfliktnim orijentacijama prema „protivniku“
  - Kolektivni identitet i skup zajedničkih uvjerenja i ciljeva
  - Repertoar kolektivnog djelovanja
- Pojam konfliktosti – konfliktna politika – contentious politics

Društveni pokreti

- Organizacioni aspekti pokreta
  - Gusta neformalna mreža i zajednički identitet
  - Često neinstitucionalno djelovanje
- Mediji i pokreti
  - Protesti i informisanje
  - Komunikacija spektaklom
  - Društveni mediji

Društveni pokreti

- Teorije
  - Klasične teorije – strukturno naprezanje izaziva slob sistema i podstiče kolektivno protestno ponašanje
  - Teorija mobilizacije resursa – solidarnost, organizovanost i spoljnja podrška ključni za izrastanje pokreta
  - Model političkog procesa – transformacija ogorčenja stanovništva u akciju

Novi društveni pokreti

- Masovna mobilizacija u Zapadnoj Evropi:
  - Ekološki pokret
  - Mirovni pokret
  - Pokret solidarnosti
  - Pokret za ljudska prava
  - Pokret za prava homoseksualaca...

Društveni pokreti

- Nastanak
  - Kriza
  - Promjene struktura
- Mobilizacija
- Uspjeh
  - Zavisi od konteksta i od otvorenosti za zahtjeve pokreta
  - Ne postoji reciprocitet između nivoa mobilizacije i uspjeha pokreta